



Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

18.2.2024

Marko Meriniemi
Lainsäädäntöneuvos

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Sisäministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi (HE 105/2023 vp)

Lakivaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä HE 105/2023 vp. Sisäministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa.

1. Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rikoslakia, pakkokeinolakia, rikosrekisterilakia, rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettua lakia, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettua lakia, esitutkintalakia, liiketoimintakiellosta annettua lakia ja poliisilakia.

Esityksen tarkoituksena on täydentää unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjuntaa rikosoikeudellisin keinoin koskevan direktiivin täytäntöönpanoa. Esityksen mukaan Euroopan unionin varojen väärinkäyttö säädettäisiin rangaistavaksi erillisellä rangaistussäännöksellä ja tämän rikoksen yritys säädettäisiin nimenomaisesti rangaistavaksi. Oikeushenkilön rangaistusvastuuta sovellettaisiin lahjuksen ottamista, lahjuksen ottamista kansanedustajana ja Euroopan unionin varojen väärinkäyttöä koskeviin rikoksiin, kun rikos vahingoittaa tai todennäköisesti vahingoittaa unionin taloudellista etua. Oikeushenkilön rangaistusvastuuta sovellettaisiin tällöin myös julkisen vallan käytössä tehtyyn rikokseen, kun oikeushenkilö, jonka puolesta tai hyväksi rikos on tehty, ei ole valtio tai muu julkisoikeudellinen oikeushenkilö sen käyttäessä julkista valtaa rikoksen tekemisen yhteydessä tai julkinen kansainvälinen järjestö. Pakkokeinolakiin, poliisilakiin ja rikosrekisterilakiin tehtäisiin tarvittavat muutokset, jotka johtuvat ehdotetuista rangaistussäännösten muutoksista.

Oikeusministeriö pyysi esittelylupaa hallituksen esitykseen sisältyvän sisäministeriön toimialaan kuuluvan seuraavan lain osalta:

- Laki poliisilain 5 luvun 28 ja 54 §:n muuttamisesta (perustelut s. 20 ja pykälät s. 35)

Sisäministeriö sai tässä yhteydessä tutustua käsiteltävänä olevaan hallitukseen esitykseen ja myönsi oikeusministeriölle esittelylupan esittelyvastuullaan olevan poliisilain osalta.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@govsec.fi
www.intermin.fi

2. Hallituksen esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on täydentää ja selkiyttää lainsäädäntöä yrityksen rangaistavuuden ja oikeushenkilön rangaistusvastuun alan osalta, jotta Suomen lainsäädäntö täyttäisi direktiivin kyseessä olevat velvoitteet riittävän yksiselitteisesti.

Sisäministeriö katsoo, että esityksessä ehdotetut muutokset täydentävät ja selkiyttävät lainsäädäntöä. Sisäministeriö toteaa, että Euroopan unionin varojen väärinkäytöksiä koskevien rikosten selvittämistä on merkittävä, ja erityisesti tämän takia ylimääräisen tiedon käyttämismahdollisuutta pakkokeinolain ja poliisilain nojalla on pidettävä perusteltuna.

Esityksessä ehdotetut muutokset ovat kannatettavia ja ne selkiyttävät unionin varojen väärinkäyttöön liittyvän rikosvastuun toteutumista. Muutokset muun muassa parantavat rikosvastuun toteutumista virka-aseman väärinkäytön tunnusmerkistön ulkopuolelle jäävien tekojen osalta ja varmistavat rikoksesta epäiltyjen yhdenvertaisen kohtelun sen myötä, kun rangaistava sääntely kattaisi myös Euroopan unionin virkamiehet ja muut ulkomaiset virkamiehet.

3. Ylimääräisen tiedon käyttäminen (PKL 10:56 / PolL 5:54)

Pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 56 §:n 2 momentin perusterikosluettelon 9 kohtaa ja poliisilain (806/2011) 5 luvun 54 §:n 2 momentin perusterikosluettelon 9 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että molempiin kohtiin lisättäisiin Euroopan unionin varojen väärinkäyttö.

Sisäministeriö pitää Euroopan unionin varojen väärinkäytön lisäämistä ylimääräisen tiedon käytön perusterikosluetteloon itsestään selvyytenä. Nykyisin ylimääräistä tietoa saa käyttää silloin, kun ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi ja kyse on virka-aseman väärinkäytöstä. Kun Euroopan unionin varojen väärinkäytöstä säädettäisiin jatkossa erikseen, kaventuisi kyseisen pakkokeinon soveltamisala tältä osin, jos kyseistä Euroopan unionin varojen väärinkäyttöä ei lisättäisi pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n ja poliisilain 5 luvun 54 §:n sääntelyn piiriin.

Poliisilain muutoksiin johtaneen hallituksen esityksen (HE 275/2022 vp) eduskuntakäsittelyssä perustuslakivaliokunta toisti aiemmin poliisilain kokonaisuudistuksen yhteydessä lausumansa. Tämän mukaan estettä ei ole ollut sille, että ylimääräisen tiedon käyttöä koskevan säännöksen piiriin otetaan joitakin sellaisiakin yksittäisiä rikoksia, joiden enimmäisrangaistus on kaksi vuotta vankeutta, mutta jotka kuitenkin vakavuusasteeltaan rinnastuvat muihin ylimääräisen tiedon käyttämisen edellytyksenä oleviin rikoksiin ja jotka täyttävät perustuslain 10 §:ssä luottamuksellisen viestin salaisuuden rajoittamiselle asetetut vaatimukset (PeVL 33/2013 vp, s. 7/I).

Sisäministeriö ehdottaa, että ylimääräisen tiedon käytön perusterikosluetteloa harkitaan niin poliisilain kuin pakkokeinolain osalta laajennettavaksi sellaisiin rikoksiin, joiden voidaan mainitulla tavalla katsoa vakavuusasteeltaan rinnastuvan muihin ylimääräisen tiedon käyttämisen edellytyksenä oleviin rikoksiin.